

מסורת הש"ס

(א) ר"ה ט. דרכים סף. לעיל
(ב: ג: ח) מגילת דר': (א) ופ"י
רש"י מפרשדקין: (ד) [לעיל]
כב: ד"ק [ג: ח] (א) [נפ' חופות]
מגילה ג. ד"ה וילן ובאר
דרכיננו שנו שגשש שם בלדו,
(ו) [חופספת פ"ה ה"ו]
(ז) [דמלכ' ב' צ' ח] ירמיה [ח],

מוסף רש"י

שנת חמשים עולה לבאן
ורבאן. שנת היובל ושנה
למסופה על שמיטה (ד"ה ט)
שנה היובל הוא מיוצב שער
ומיוני אותם שנה אחת ליובל
הוא (דעילי דב: ובענין עריר
יב). שלא יאמר הקדש
יוצא בלא פדיון. גזירה
שנה אחתו הקדש נמור דלג,
לחולין בלא פדיון (ב"ש ד"ג).

שינוי נוסחאות

(א) ולא מני יוצלות [מיכת
שמיטין וזאת ו' מתקן] (ש"ש)
(ב) והיון בה (א) [ג] כדברים
[הסלה] אשר עשית לו [א]
וכ"ה בה: ד"ה ר"י פ"ק. (ד) קציר
לך. ס"א אל הקיר קציר אלא
לך. (ה) כסדר המילה
בגאולתו. (ו) וכת יפה שמיטה
(ז) [ג] דמית ליה להכניס
(ח) [א] מןן פס"ה לעיל
כנ: ד"ה דרבי אבאי מוכח
דגרסא ח"ל רבי אבאי של
אמרן. ט' לו יומה כן לו
(י) ממכר ממכר בית
בחסן וכן הקדשו יואל בחסן
(י"א) [ח] כשדה החורם
שדה הוא דפיק ליה אחר
נפקא ליה להכניס (ש"ס)
[כ] כמ"ל: מומי, [ג] עשית
בכלל וסא (ש"ס)
ז"ק, [ח] הכית הורה לה
(ש"ס). [ט] חור מלבער (ש"ס)
[י] המיו"ט גביה שאין להם
חומה בעיירות, [י"א] דכתיב
בהו ומשכ (ש"ס). [י"ב] ופגעו
יוצב (ש"ס). [י"ג] מיכת הי
מתקן (ש"ס). [ל"א] הניע יס
י"ב חודש, ר"ש, [כ"ג] אפילו
שטוריו (ש"ס). [כ"ד] לו ערלה
כיוצב (ש"ס). [כ"ה] ומתחלקת
לכתיבה סא (ש"ס). [כ"ו] נפקא
מידו דלוקא (ש"ס). [כ"ז] מיד
הקדש יואל (ש"ס).

שיטה מקובצת

רש"י ד"ה קציר ב' קציר.
גליון. ונראה לפרש גם
יהודה שת קציר לך כמור
שכב סופה כסו דאן חור
(יואל ד' ג') שלחו בלג כי
כשל קציר, פ"ה גם יהודה
בא סופה וכל שבויר שבות
עמי עשרת השבטים גלתה
יהודה וכל גם הם עמיהם.
הראש ד"ל:

רבינו גרשום

[תניא] לרבנן. אצטרך
למינוי יוצלות כדי לקדש
שמיטה בזמן: אלא ל"י
יהודה דאמר. דעולה מני
לבאן ולבאן ליובל ולמנוח
ממנה א' ב' ג' ד' עד
ז'. למה ל'. למיניו יובלות
בשמיטין סגיא: הא ודאי.
דתינא קא ביאתו בימי יהודה
מני יובלות ולא כרבי יהודה
דל"י יהודה לא אצטרך לא
מני שמיטין יובלות מאחר
שגלו שבט ראובן ושבת גר:
והיוני בן מקץ שבט עשיר

הניחא לרבנן. דפליגי עליה דר' יהודה [דאמרין] שנת חמשים אינה ממניין השמיטין אצטרך לממני יוצלות דקאמרם: אלא לרבי יהודה
דאמר שנה חמשים. הוא שנת יוצב ועולה מני למנין שמיטה הבאה ל"ל לממני יוצלות בשמיטין סגיא משבע לשבע שנים יעשו שמיטה לעולם
שאין שנה מפקסת בנתיים ואין כאן שום טעות: ודאי. דקמני לעיל מנו שמיטין יוצלות דימי עזרא דלא כר' יהודה: ולא מנו יוצלות. (י"ב) דימי
סנחריב: והא כסבי. בלדקיה: מקץ שבע שנים פשלנו וגו' וסיוני זה מקץ שבע שנים. משמע לאחר שבע שנים שאף שנה שביעית (י"ג) והא (י"ד)

הניחא (ל) לרבנן *דאמרי שנת חמשים אינה מן
המנין אלא לרבי יהודה דאמר שנת חמשים
עולה לבאן ולבאן למה ל' בשמיטין סגיא הא
ודאי דלא כרבי יהודה ולא מנו (ל) שמיטין
ויובלות והכתיב י' מקץ שבע שנים תשלחו
איש את אחיו העברי אשר ימכר לך והיוני
(ז) בהו מקץ שבע שנים (ח) והכתיב י' עברך שש
שנים ואמר רב נחמן בר יצחק שש לנמכר
ושבע לנרצע ההוא בתוכבה כתיב וקאמר
גביא להחלם והכתיב (י) וישמעו וישלחו
(י"א) אלא אמר ר' יוחנן (י"ב) ירמיה החזירן ויאשיה בן
אמון מלך עליהן ומנא לן דהדרו דכתיב (י"ב)
המוכר אל הממכר לא ישוב אפשר יובל

במל ונביא מתנבא עליו שיבטל אלא מלמד שהחזירן ירמיה ומגלן דיאשיה
מלך עליהן דכתיב (י) ויאמר מה הציון הלא אשר אני רואה ויאמרו אליו אנשי
העיר הקבר איש האלהים אשר בא מיהודה ויקרא את הדברים (ג) על המזבח
בית אל וכי מה טיבו של יאשיהו בבית אל אלא כשהחזירן ירמיהו יאשיהו
מלך עליהם רב נחמן בר יצחק אמר מהכא (ג) גם יהודה שת קציר לך (ז) בשובי
שבות עמי: מתני' (י) בתי החצרים נותנין להם כח יפה שבבתי ערי חומה
וכח יפה שבשדות (י) ונגאלין מיד וכל שנים עשר חדש כבתיים ויוצאין ביובל
ובגרעון כסף כשדות: גמ' תנו רבנן (ז) על שדה הארץ יחשב הקישו הכתוב
לשדה אחוזה מה שדה אחוזה יוצא ביובל ובגרעון כסף אף בתי החצרים יוצאין
ביובל ובגרעון כסף א' מה שדה אחוזה אינה נגאלת בפחות משתי שנים אף
בתי החצרים אינם נגאלים פחות משתי שנים ת"ל גאולה תהיה לו מיד
הואיל ונתת להם כח יפה שבשדות וכח (ז) שדה שבבתיים יכול לא יצאו ביובל
ת"ל וביובל יצא מאי קאמר אמר רב הונא לא נצרכא אלא למקדש בית
בבתי החצרים וגאלו אחר מיד הקדש ופגע בו יובל בשנה שניה למאי מדמית
ליה אי לבתי ערי חומה מדמית ליה איחלוי ליה ללוקא אי לשדה אחוזה
מדמית (ז) לכהנים נפקא להכי אצטרך וביובל יצא מתקוף לה רב זעירא מאי
איריא גאלו אחר אפילו לא גאלו נמי א"ל (ז) אביי' שלא יאמרו הקדש יוצא בלא
פדיון מגלן מבן לוי (ט) מה בן לוי שיפה כחו בממכרו הורע כחו בהקדשו ישראל
שהורע כחו בממכרו אין דין שהורע כחו בהקדשו והתם מגלן דתניא (י) ויצא
ממכר (י) ממכרו יוצא בחנם ואין הקדש יוצא בחנם אלא בפדיון ופליגא דר'
אושעיא דא"ר אושעיא הכל היו בכלל (י"ג) ונתן הכסף וקם לו כשפרט הכתוב
בשדה אחוזה (י"ד) והיה השדה בצאתו ביובל קדש לה' (ט"ז) שדה הוא דפרק ליה
ונפקא לכהנים אבל הנך כדקיימי קיימי וביובל יצא למה ל' אמר רב פפא לא
נצרכא אלא למוכר בית בבתי החצרים ופגע בו יובל בשנה שניה למאי
מדמית ליה אי לבתי ערי חומה מדמית ליה איחלוי ליה ללוקא אי לשדה אחוזה
מדמית ליה השלמה בעי להכי אצטרך וביובל יצא תניא כוותיה דרב הונא
ותיובתא דרבי אושעיא (י) המקדש בית בבתי החצרים הרי זה גואל מיד וגואלו
לעולם גאלו (י) אחר מיד הקדש הגיע יובל ולא נגאל חורר לבעלים ביובל:
מתני'

לעולם ויואלין ציוצב כדאמר לקמן [ע"ז]: הורע כחו שפדשו. שלא יואל בלא פדיון כדמפרש לקמן:
ויאל ממכר. אי הוה כתיב ואשר יגאל מן הלויים ואלא ממכר ציוצב ולא הוה כתיב בית הוה אמנא אפילו [כ] שטרי ומטלטלין של לוי אס
מכרן ויואלין לו [כ] ציוצב: ופליגא דרבי אושעיא. הא דאמר רב הונא לעיל מקדש בית צמתי חללים וגאלה אחר מיד הקדש יואל
מידו וחוזרת לבעלים ציוצב פליגא דרבי אושעיא: כגלל ונסן כספך וקם לו. שהלוקח כלום מיד הקדש יקום המקח בידו לעולם:
כספרט לך הכסו. בגאול שדה הקדש דיואלה מידו ומתחלקת (י"ז) האי הוא דלפקיה כהמנא צהדיא כגלל ונתן
הכסף וקם לו: אלז פנך. צמתי החללים כדקיימי כגלל וקם לו ולא נפקא ל' מידא דלוקא: וציוצב יאל. לרבי אושעיא ל"ל:
השלמה בעי. לא השלים לו שנה אחת משתי שנים שאף לרואה לשנות עד לוקח כדמלא לעיל בריש פירקין [נפ']: אכלה שנה אחת לפני היובל:
משלימין לו שנה אחת לאחר היובל: פניא כווסיה דרב הונא גרסינן. כרב הונא דאמר לעיל מקדש בית צמתי החללים וגאלה אחר מיד
(י) מקדש יואל לבעלים ציוצב: וסיוצבא דרבי אושעיא. דאמר כדקיימי קיימי בידא דלוקא: וגואלו לעולם. ואפילו גאלה אחר גואלה
מידו ולא הויה כשדה אחוזה דכתיב זה [ויקרא כ] לא יגאל עוד: גאלה אחר מיד הקדש ופגיע יוצב ולא גאלה. מקדש מידו חוזרת לו צמנס:

תשלחו מקץ שש שנים תשלחו בעי לוי לטוף שש דהיינו ועברך שש שנים: ואמר רב נחמן בר יצחק. ועברך שש שנים (שנים) שש
שנים לנמכר כרמית כי תקנה עבד עברי שש שנים יעבור ותבטליתו שביעית יצא לחפשי והאי קאמר מקץ שבע שנים תשלחו היינו
שבע לנרצע שדיוני עד יובל ואם נרצע שדיו שבע שנים עד קודם ליובל דהיינו דמקץ שש שנים יוצא ביובל אלאמא
דליובלות נמי דנו מנו מאחר שגלו שבט ראובן וגר: אמר לך תנא. הווא דכתיב מקץ שבע תשלחו בתוכבה כתיב דקאמר להו גביא
בתמיאת דרין וכוונה השלחנם לומר ו קיימם מקץ שבע שנים תשלחו ולא שהיה יובל הווא דהכתיב וישמעו וישלחו. אלאמא
הווא דתינא יובל: אלא א"י יוחנן ירמיה החזירן. לשבט ראובן רב יאשיהו מלך עליהן (לכתיב שש שמיטין ויובלות): ומנא לן דהדרת.
מקרא מתנבא בנבי א' המוכר אל הממכר לא ישוב כלומר בתחלה מלך על יהודה: וכל היובל כבתחלה ולא ישוב שדות לבעליהן ש"מ דהדרו
שש שנים ראובן עד סיד ראל הדרו מה צורך לו להחבתא שיטלי יובל ואלא במל בשלש שנים ראובן וגד אלא ש"מ דהדרו
וכשתאב היה מוכרין ואמר שיטל: ויאמר יאשיהו מה הציון הלא וגו' וכי מה טיבו של יאשיהו בבית אל. והלא בית אל של מלכי
ישראל היתה אלא ש"מ שהחזירן ירמיה ויאשיהו מלך עליהן: [בת קציר]. קציר הוא כמו קצין שבהרבה מקומות מתחלף נון ב'ר
לנו כבגורבנו ובגורבנו ירמיה ויאשיהו הויה בתחלה מלך על יהודה: [בתי החצרים]. א"י כפרים שאין להם חומה:
נותנין להם כח יפה שבבתי ערי חומה וכח יפה שבשדות. כיצא נגאלין מיד לאחר ששמיכר ונגאלין ב' י"ב חדש בבתיים והיו
כח יפה שבבתי ערי חומה: בגרעון כסף. שטורט ודמי שנים שאכל הפירות: ויוצאין ביובל. [אם לא נגאלה כלומר שאין נחלטינן
ללוקח וישבטנין נגאלין בגרעון כסף כשדות ואין דומין לשדות הפירות] אלא לאחר שש שנים ואלו נגאלין

המוכר שדהו פרק תשיעי ערכין

לג.

עין משפט נר מצוה

ג א מ"י פ"י מהלכות שמיטה
ויצולת ה' ז וע' כהשגות
ונכ"מ:
נא ב מ"י שם פ"י הלכה י:
נג ב מ"י פ"ה מהלכות ערין
הלכה ד:

תורה אור השלם

1. מקץ שבע שנים תשלחו
איש את אחיו העברי אשר
יקבר לך ועברך שש שנים
ותשלחו קפשי מעמך ולא
שמעו וביתיםאיל אלא הסו
את אונם:
2. כי יקבר לך אחיך העברי או
העבריה ועברך שש שנים
ובשנה השביעית תשלחו
קפשי מעמך: דברים טו יב
3. ושמעו כל החרים וכל
העם אשר באו בבית לשלח
איש את עבדו ואיש את
עדתו וקפשי לכלל עבדכם
עד וקפשו וקשלו:
ירמיה לו י
4. כי המוכר אל הממכר לא
ישוב ועוד בריים וקחם בן חזון
אל כל המזבח לא ישוב ואיש
בענו יתנו לא יתקדש:
חזקוניא י ג
5. ויאמר מה הציון הלא אשר
אני ראה ויאמרו אליו אנשי
העיר הקבר איש האלהים
אשר בא מיהודה ויקרא את
הדברים אלא אשר עשית על
המזבח בית אל:

6. גם יהודה שת קציר לך
בשוכי שבות עמי: וישעו ו י
7. ובתי החצרים אשר יק
לכם חמה כביד על שדה
הארץ יחשב גאלה תהיה לו
וביובל יצא:
8. ואשר יגאל מן הלויים ויצא
ממכר בית ועיר אחרון ביובל
כי מיד עיר אחרון הווא אונם
ביתוך בני ישראל:
ויקרא כה לג
9. ואם גאל יגאל את השדה
המקדש הווא חק המשיח
כסף ערפך עליו וקם לו:
ויקרא כו ט
10. ויהי השדה בצאתו ביובל
קדש לך שדה חרים לבתן
ותקיה אחרון: ויקרא כו כא

הנהגות הב"ח

(ה) גמ' וסיוני כסו מקץ שבע
שנים והדר כתיב:

רבינו גרשום (המשך)

[אפילו] מיד: גמ' ת"ל גאולה
תהיה לו מיד. כיון כתי ערי
חומה: וביובל לא יצאו ביובל]
באי קאמר. אדרבה כיון דיפה
כחון ידנס שיצאו ביובל: [ופגעו
בו יובל בשנה שנית. שגאלו:
למאי מדמית ליה האי בית: א'
לכתי ערי חומה מדמית ליה
איחלוי ליה ללוקא. זה שגאלה
מיד הקדש שהרי תחלטה לו
לאחר ל' חדש כדאמרן לעיל
גאלה אחר מיד הקדש הגיע
יום י"ב חדש וכל נגאלה היה
חלוט לו: ואי לשדה אחוזה
שדיוי ליה לבתיים נפקא. שהרי
גאלה אחר מיד הקדשן בפרקין
לעיל ואם מכרה נזכר לאחר לא
יגאל אלא יצאת לבתיים דכתיב
והיה השדה בצאתו ביובל לבתן
ותיה: דאמר אצטרך וביובל
יוצא. להכתי לבעלים: אפילו
לא גאלו אחר נמי. יוצא לבעלים
אם הקדישן דהא כתיב וביובל
יצא: א"ל אביי. אם לא גאלה
אחר הוציא ויצאה לו יהיה שלא

יאמרו [הקדש יוצא בלא פדיון]: ומגלן. דאניה יוצאה בלא פדיון מבן לוי [שיפה] בוחו כמסביר כדנתן לקמן הכהנים והלויים מוכרין
לעולם וגואלין לעולם חורע בוחו בהקדשו כדאמרן לקמן דאניו יוצא בלא פדיון וישראל שחורע בוחו כמסביר שחורע גואל אלא לאחר
ב' שנים: והתם מגלן. דאין הקדשו של לוי יוצא בלא פדיון: דתניא ואשר יגאל מן הלויים ויצא ממכר בית ועיר אחותו ביובל:
שומע אני. ושאפילו מיד עבריו שטוריו ומטלטלין שחורין ביובל: ח"ל בית וקיר [אחרות] שחס קרקע לפעוטי חתי: אי"י כח ת"ל
ממכר דמשמע כל ממכר. לא להכי כתיב אלא להכי ממכרו [של קרקע] הוא ויצא [בתנן] ביובל אבל תירושיו אפילו קרקע אין יוצא
בחנם בלא פדיון וכ"ש הקדשו של ישראל שחור ויצא מהקדש בלא פדיון: [והאי קאמר רב הונא דמקדש בית בבתי חצרים ונתן גאלו
אחר מיד הקדש דיוצא מידו ביובל וחזרתו לבעלים. והיוני פליגא דר' אושעיא דאמר ר' אושעיא] חכל היו בכלל ונתן הבקא וקם לו.
בין מקדש ביתו בין מקדש שדה אחותו בין מקדש בית בבתי ערי חומה בין בבתי חצרים שהוא של פודה ואינו יוצא מידו ביובל:
[בשפצרו לך ובחנות]. כגואל כשרה אחותו מיד הקדש והיה השדה בצאתו ביובל לבתן תהיה שדה חוץ דפריק ל"ל אחר ונפקא לבתיים
ביובל: אבל בחלו חקר. גואל בתי חצרים מיד הקדש: בקרישין קיימי. ואינו יוצא מידו ביובל ויהיו פליגא דרב הונא: [אלא ל'ר'
אושעיא וביובל יצא דכתי חצרים למה ל': לא נצרכא האי וביובל יצא אלא למוכר בית בבתי חצרים ופגע בו יובל ב' י"א לשדה
אחוזת מדינית לית] השלמה בעי. [דהנמי בריש פירקין אכלה שנה לפני ויבלי משלימין לו שנה אחת לאחר היובל]. וסדאי דלא ליקום
ביובל אם משלימין לו להכי אצטרך וביובל יצא דאין משלימין לו: [תניא] בותיה דרב הונא. כדאקמר גאלו אחר מיד הקדש הגיע
יובל ולא נגאל דחורו לבעלים ביובל. היינו תיובתא דרבי אושעיא דאמר קאמר אלא הנך כדקיימי קיימי דלא הדר ביובל: